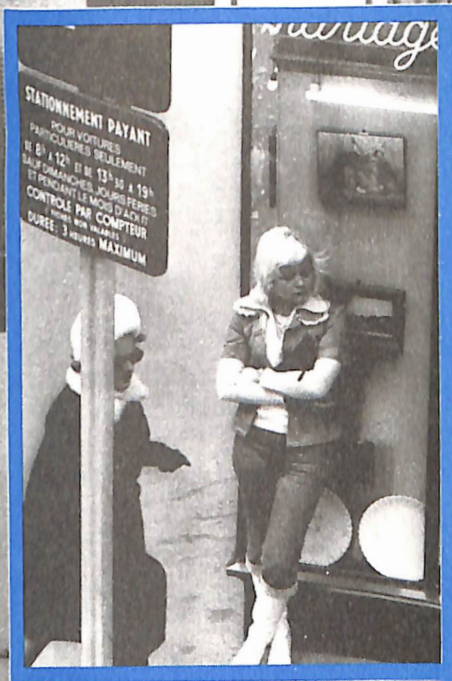

VAN MENS TOT MENS

Bibliotheek
Universiteit voor Humanistiek
Van Asch van Wijckskade 28
3512 VS Utrecht
Telefoon 030 - 312674

Moderne armoede

Veldwerk onder prostituées

Zorgcentrum in opkomst

Ledenorgaan Humanitas 38ste jaargang april/mei 1990 nr.2

INHOUD

MODERNE ARMOEDE

Iedereen heeft te eten, is gehuisvest en kan zich kleden. Toch is de armoede weer terug in het land. **Pagina 3**

FOTOGRAFIE

De gevoeligste wedstrijd van Nederland. **Pagina 5**

DE SLAG OM HET ZORGCENTRUM

Er komt een nieuw zenuwcentrum van waaruit alle behoeftes van ouden van dagen worden geregeld. Een ideaal orgaan of een wurgende omarming? **Pagina 6**

EEN BLIK IN DE VERTE

Bestuurslid blikt na 40 jaar in de toekomst. **Pagina 8**

PROSTITUTIE

Sinds een jaar kent Rotterdam een veldwerkster voor prostituées. Uitbuiting en barre arbeidsomstandigheden hebben de meiden in een isolement gedrongen. **Pagina 10**

Behoeftes aan zorg

O zit dat zo. **Pagina 12**

Kort van stof. **Pagina 13**

JOT. **Pagina 14**

Stad en land. **Pagina 15**

Vrijheid. **Pagina 16**

Op deze pagina ruimen wij graag ruimte in voor de mening van onze lezers. Dat betekent niet, dat wij die altijd onderschrijven. De inhoud van de brieven waarvan wij ons het recht voorbehouden die in te korten - blijft geheel voor rekening van de inzenders.

LS

Oudere vrouwen

In Van mens tot mens van februari las ik in de rubriek "O zit dat zo" uw antwoord op twee vragen over pensioenen van oudere vrouwen. Uit uw antwoorden blijkt maar weer eens, hoeveel moeite vrouwen vaak moeten doen om de hun toekomstige rechten op afgeleid pensioen te effectueren. In het advies van de Emancipatieraad "Vrouwen 50+" aan de minister van WVC wordt gepleit voor een centrale registratie van pensioenen, die zeer noodzakelijk is. Een van de oorzaken van de inko-

mensachterstand van oudere vrouwen is gelegen in de slechte pensioenvoorzieningen, zoals u ook kunt lezen in het pas uitgebrachte advies van de Voorlopige Raad voor het Ouderenbeleid over "Ongevenste verschillen". In de beantwoording van de vraag over de pensioenrechten van gescheiden vrouwen loopt u vooruit op een beslissing, die het parlement nog moet nemen. Kennelijk hebben uw "deskundigen" geen contact met de oudere-vrouwenbeweging, die momenteel bezig is het bedoelde

wetsvoorstel "Verevenig ouderdomspensioen bij echtscheiding" veranderd te krijgen.

De vraag is, of het geen tijd wordt voor Humanitas om zich eens in de problemen van oudere vrouwen te verdiepen en bijvoorbeeld achter deze actie te gaan staan of zich tenminste op de hoogte te stellen van wat er in de oudere-vrouwenbeweging omgaat. Het feit dat alleen mannen in de redactie de dienst uitmaken hoeft toch niet in de weg te staan aan goede informatie?

A. Velzel

In 1982 gaf Humanitas de brochure "Vrouwen over ouder worden" uit. Nog steeds te bestellen à f 6,-. Dat is acht jaar geleden. Uw uitdaging hebben we daarom voorgelegd aan de BHOWO, de Bestuurscommissie Humanitas Welzijn Ouderen. En wat de redactie betreft: uitbreiding van de redactie met één of meer vrouwen is ook volgens de redactie zelf zeer gewenst. Wie?
E.S.

VAN MENS TOT MENS

LEDENORGAAN VAN
HUMANITAS

Verschijnt 6 x per jaar

Jaarabonnement f 15,-,
voor leden gratis

ISSN NR 0166-1124

REDACTIE:

Wilko Post
Marius Hothuis
Michael Kerkhof
Jan Renken

EINDREDACTIE:

Henk Vlaming, Erik Stibbe

ADRES:

voor redactie en exploitatie:
Postbus 71,
1000 AB Amsterdam
Telefoon 020-262445
Bezoekadres:
Sarphatistraat 4
Amsterdam-centrum

VORMGEVING:

Studio Brouwer

DRUK:

Brouwer Offset Delft

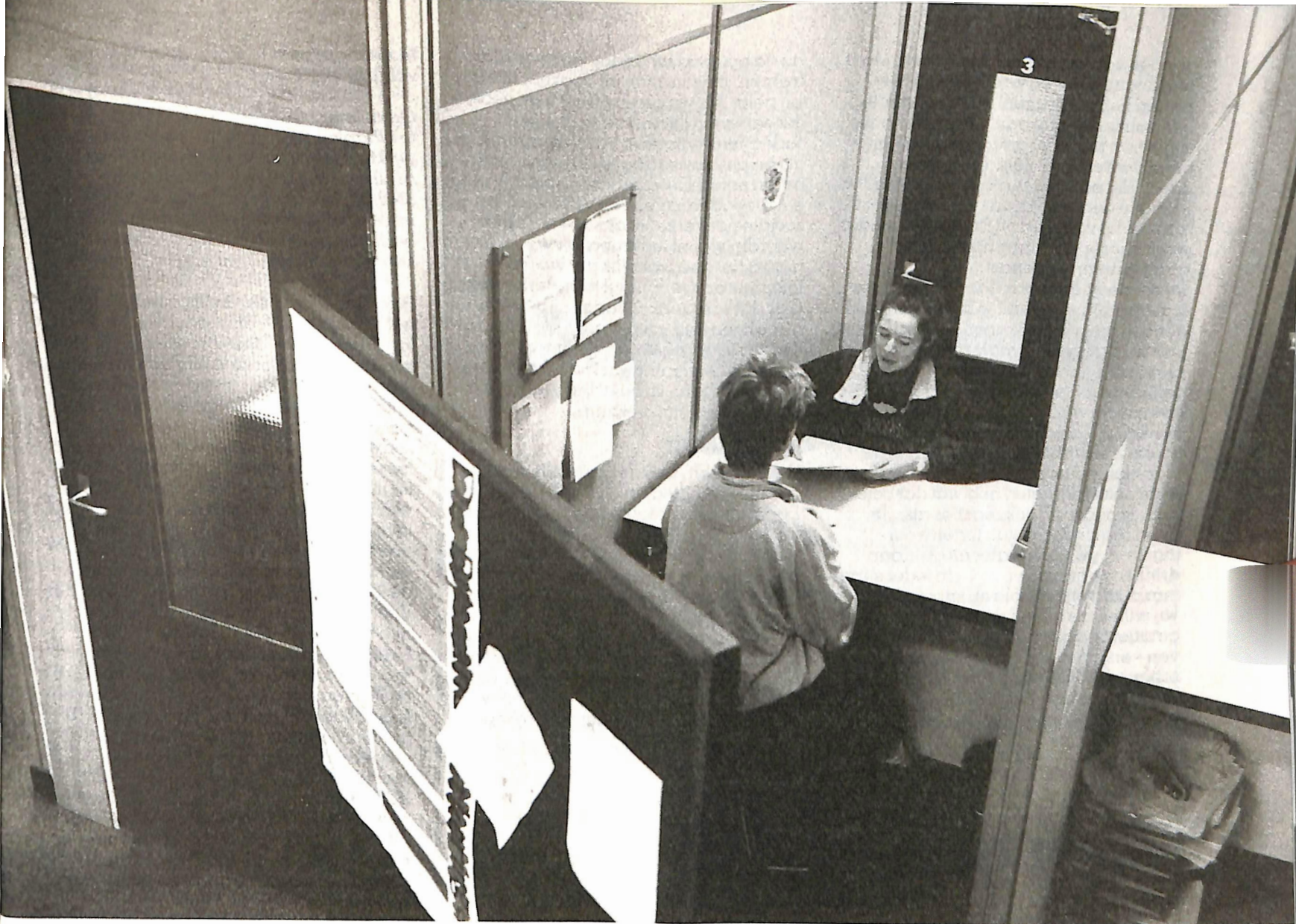
De redactie behoudt zich het recht voor advertenties te weigeren indien zij de inhoud in strijd acht met de uitgangspunten van de Vereniging. Overname van artikelen toegestaan, mits met bronvermelding.

HUMANITAS

De Vereniging Humanitas houdt zich bezig met vele verschillende vormen van maatschappelijke dienstverlening en samenlevingsopbouw. Humanitas staat open voor ieder, die de algemeen-humanistische uitgangspunten van eigen verantwoordelijkheid en zelfbeschikking aanvaardt, in solidariteit met de medebewoners van deze planeet.

Aanmelding voor het lidmaatschap schriftelijk bij het Centraal Bureau, postbus 71, 1000 AB Amsterdam. Opzegging eveneens schriftelijk aan hetzelfde adres, mits ontvangen vóór 3 december, gaan in per 1 januari daaropvolgend.

Postgiro 582.000
Postgiro ledenadministratie:
294050 t.n.v. Humanitas, Amsterdam.

*De sociale dienst draait op volle toeren. Permanente afhankelijkheid hoort ook bij de nieuwe armoede.
Foto: Michiel Wijnbergh/Hollandse Hoogte*

MODERNE ARMOEDE

Hulpverlening moet de straat weer op

In Nederland kan iedereen wonen, eten en zich kleden. Toch heerst ook bij ons armoede. Talrijke mensen hebben niet genoeg geld om aan onze samenleving deel te nemen. Zij verdwijnen schier onopgemerkt naar een sociaal niemandsland. Hoe moeten we die mensen bevrijden, vraagt Lilian Schulte zich af. Zij bezocht verschillende conferenties over het thema. De hulpverlening moet weer de straat op, concludeert ze. Als mensen niet meer naar de bureaucratie gaan, zoek de armen dan zelf op.

Bibliotheek
Universiteit voor Humanistiek
Van Asch van Wijckskade 28
3512 VS Utrecht
Telefoon 030 - 312674

Praten over armoede. Het is voor mij niet de eerste keer: In 1988 bezocht ik in Ede de armoede conferentie van de PvdA en vorig jaar was ik op de bijeenkomst over armoede van de kerken. „De arme kant van Nederland”. Vorig jaar was ik bij een discussie over armoede en afhankelijkheid. Dat er een aantal dingen essentieel fout zit in onze samenleving, (een onrechtvaardige verdeling van mogelijkheden en middelen), vond ik al lang. En dat het gaat om een aantal politieke beslissingen om hier verandering in aan te brengen wist ik ook al. Tegelijkertijd brengt dat me bij de vraag wat wij, Humanitas, met dit probleem moeten. Zelf ben ik nog opgegroeid met liefdevol werk en oud papier (we spaarden melk-

doppen voor de missie), maar het geloof om langs deze weg tot oplossingen te komen heb ik verloren. Moeten we nu in een politieke partij aan het werk of onze rug keren naar het armoedeprobleem omdat we er toch niets aan kunnen doen? Het eerste alternatief is voor ieder individu een vrije keuze, het tweede alternatief is voor een organisatie die haar werk baseert op humanistische uitgangspunten ongepast. De eerste gedachte is dat we wel weten wat arm zijn betekent: je hebt geen geld genoeg om rond te komen. Toch zit daar juist de clou, want was is rondkomen? In principe is het in 1990 in Nederland mogelijk om aan een aantal noodzakelijke levensvoorwaarden te voldoen: eten en drinken, kleding en een dak boven je hoofd. Het probleem van brood op de plank kennen we niet meer. Alleen sommige ouderen weten nog wat dat betekent. Ik hoor dan ook reacties als: „Ja, maar die kinderen van tegenwoordig . . . , gewoon water uit de kraan drinken ze niet meer . . . , in ieder supermarkt-karretje zit cola en snoep.“ Maar wij willen als mensen meer dan een vegetatief bestaan. Als we bij willen blijven – en dat is nodig voor het maatschappelijk functioneren – moeten we op de hoogte zijn van wat er reilt en zeilt. De informatievoorziening loopt niet meer

via de buurvrouw, maar via tv, radio, kranten, tijdschriften en boeken. Die kosten geld. Als we mee willen doen vereist dat een aantal financiële offers: cadeautjes, uitgaan, verenigingen. Om als mens volwaardig te kunnen functioneren hebben we anderen nodig. Vroeger woonden familie en vrienden, het sociale netwerk, om ons heen. Tegenwoordig woont iedereen ver weg. Dit maakt het noodzakelijk dat we reizen of telefoneren om contact te onderhouden. Ook dat kost geld. Overigens moeten we niet alleen reizen voor onze sociale contacten maar ook voor het bereiken van allerlei voorzieningen: werk, school, gezondheidszorg, arbeidsburo, electriciteitsbedrijf of huisvesting.

KOOPKRACHT

Het probleem van de armoede bestaat ook in Nederland, in een eigen vorm. Het beperkt zich niet tot de koopkracht, wat tot nu toe steeds de benadering is geweest. Het omvat brede maatschappelijke dimensies. „Armoede moet steeds weer worden ontdekt door wetenschappers, schrijvers en anderen,“ meent professor Schuijt. G. Engbersen van de universiteit van Leiden deed onderzoek onder 120 Rotterdamse gezinnen. Hij probeerde sociale uitsluiting te meten en kwam op de term „moderne armoede“.

Moderne armoede wordt door hem als volgt omschreven:

Grote financiële problemen; permanente afhankelijkheid van de overheid; beperkte deelneming aan, en/of het gebruik van faciliteiten van de overheid, zoals bijvoorbeeld het onderwijs; sociaal isolement; een vrij sterke onderlinge haat en nijd. Men zoekt naar zondebokken van de eigen armoede.

Prof. dr P. Thoenes, onze professor van het Humanistisch Studiecencentrum Nederland, omschreef deze groep als: „de perspectiefloze onderlaag, de achterhoede die niet meer wordt meegenomen in de opmars van de nieuwe rijkdom“. Schrijvend vind ik de bevinding van Engbersen dat een groeiende groep werklozen berust in de situatie. Er ontstaat een grote groep van mensen die blijvend zonder werk zal zijn en in feite los van de samenleving komt te staan. Het aantal totaal geïsoleerde en vereenzaamde mensen wordt geschat op 200.000, een kwart van de totale arme bevolking. Drs. R. van der Veen vond dat vooral (éénouder)gezinnen de grootste financiële problemen hebben. Ook de groep langdurig werklozen uit etnische minderheden kent grote problemen. Het werkloosheidspercentage onder deze groep ligt tussen de 30 en 40 procent. Opmerkelijk vond ik dan ook een artikel in de Volkskrant van vorig jaar oktober: „Helpt zwarte kinderen in VS leeft in armoede“. Kinderen uit gezinnen met alleen een moeder hebben negen keer zoveel kans om uit te komen op een jaarinkomen beneden de armoedegrens dan kinderen met twee ouders in één gezin.

Apart aandacht verdient het rapport „Maatschappelijke gevolgen van verarming in Nederland“ van de Harmonisatie Raad Welzijns Beleid, die inmiddels in de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid is opgegaan. Een uitstekende analyse en hopenlijk niet de laatste. Opmerkelijk aan de analyse is dat zij armoede beschouwt als maatschappelijk probleem. „De hele maatschappij, inclusief diegenen die het persoonlijk goed hebben, ondervindt schade van de hoge werkloosheid en de teruggelopen koopkracht van huishoudens met een inkomen op of onder het minimum.“ De HRWB maakt in haar rapport een analytisch onderscheid tussen ontsparrings- en ontwaardingsgevolgen.

MENSELIJK KAPITAAL

Ontsparring betreft negatieve financieel-economische gevolgen voor de nationale economie en ontwaarding de negatieve gevolgen voor de kwaliteit van het menselijk leven. Ontsparring vindt plaats door vernietiging van menselijk kapitaal, een toenemende omvang van het zwarte circuit, problemen op de arbeidsmarkt, gederfde pensioenbijdragen en pensioenen en de toename van schulden onder de laagste inkomensgroepen. „Die schulden kunnen in een aantal gevallen worden gesaneerd en soms zie je

...en toen schreven zij voor de eerste keer

Stad

De stad wordt mooier
wanneer je
de borden op straat
kunt lezen.

Rosita

HIVOS

Humanistisch Instituut voor Ontwikkelingssamenwerking
financiert o.a. alfabetiseringsprojecten. Voor meer informatie:

HIVOS Raamweg 16 2596 HL Den Haag Tel. 070 - 36 36 907 Giro 716000

dan mensen weer nieuwe schulden opbouwen", aldus G. Oude Engberink van de Sociale Dienst in Rotterdam.

Met ontwaarding worden de gevolgen voor het functioneren van de democratie en de maatschappelijke participatie, toenemende maatschappelijke tegenstellingen en de druk op het niveau van de volksgezondheid onder invloed van verarming bedoeld. In het rapport van de HRWB zijn de onsparings effecten voor een deel financieel vertaald. De HRWB adviseert de regering een zo volledig mogelijke kosteninventarisatie te maken. Ten aanzien van ontwaarding zijn de kosten minder eenvoudig aan te geven, omdat deze door hun sociaal-culturele achtergrond moeilijker in termen van geld zijn uit te drukken. Ontwaarding vermindert echter structureel de kwaliteit van het bestaan en op de vraag of een samenleving aanvaardbaar is, waarin zoveel mensen niet volledig participeren moeten wij vanuit Humanitas „nee" roepen. De laatste conclusie van het rapport wil ik niet onvermeld laten: „Een publiek debat over de effecten van verarming van individuen en groepen van de samenleving als zodanig is urgent; het is tegelijkertijd een noodzakelijke basis om adequate maatregelen te kunnen nemen." Ik denk dat wij vanuit Humanitas een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan deze discussie.

Dus . . . toch praten over armoede. Arie den Broeder (bestuurslid Humanistisch Verbond en oud-directeur-generaal van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid) zei, dat als we geloven in een „maakbare" samenleving, we de taak hebben de problemen ook naar het kabinet toe zichtbaar te maken en te werken aan de bewustwording van de eigen achterban.

De kracht van Humanitas ligt niet zozeer in het bevorderen van de koopkracht of het inkomensbeleid. Wel in het voorkomen en doorbreken van de geïsoleerde positie waarin mensen raken. Voor mensen die structureel geen plek krijgen op de arbeidsmarkt is hulp nodig. In de eerste plaats is dit een eigen verantwoordelijkheid van mensen. Het particulier initiatief, waar Humanitas een belangrijke rol in kan spelen, en de overheid moeten de handen ineenslaan om een nieuwe vorm te vinden om moderne armen te helpen. Dit kan budgettair neutraal gebeuren volgens Oude Engberink. Als mensen niet meer naar de bureaucratie komen, ga dan naar de armen toe. Thuiszorg zou hier een belangrijke rol in kunnen spelen. De hulpverlening moet de straat weer op.

Lilian Schulte

HUMANITAS ORGANISEERT

"De gevoeligste wedstrijd van 1990"

Hoe komt een vrijwilligersorganisatie met bescheiden budget aan het fotomateriaal voor het ledenblad, het jaarverslag, allerhande informatieve brochures . . .

Hoe wekt een ideële organisatie brede belangstelling voor de maatschappelijke problematiek, die haar werkterrein is . . .

Het antwoord zou kunnen komen van de Nederlandse amateur-fotografen met "sociale fotografie" als specialiteit. Daarom organiseert Humanitas deze zomer de "gevoeligste wedstrijd van 1990". Humanitas nodigt foto-amateurs uit op het gevoelige materiaal hun visie vast te leggen op één of meer van deze thema's:

**Nederland vergrijst
Nederland verkleurt
Nederland vereenzaamt
en . . .
Nederland helpt.**

Deelname is mogelijk in de categorie kleur (geen dia's) of zwart/wit. Formaat van de inzending ten hoogste 18x24, zowel handelsafdrukken als eigen afwerking zijn toegestaan. Iedere deelnemer mag zoveel foto's inzenden als hij of zij wil, mits elke afdruk aan de achterzijde voorzien is van naam en adres.

Deelname houdt in, dat Humanitas de ingezonden foto in eigen uitgaven mag publiceren, op voorwaarde dat de naam van de fotograaf wordt vermeld. Door hun inzending garanderen deelnemers, dat gefotografeerde personen geen bezwaar hebben tegen eventuele publicatie door en ten behoeve van Humanitas. Ingezonden foto's worden niet teruggestuurd, maar opgenomen in het archief van Humanitas.

Tentoonstelling

De veertig meest sprekende foto's worden bovendien door een deskundige jury geselecteerd voor een tentoonstelling, die op ten minste tien plaatsen in Nederland te zien zal zijn. Uiteraard ook met naamsvermelding! in beide categorieën (kleur en zwart/wit) wordt bovendien één inzending bekroond met een extra waarderingsprijs van f 500,-, ter beschikking gesteld door Kodak Nederland BV en te besteden aan lichtgevoelig materiaal van Kodak naar keuze.

Inzendingen moeten uiterlijk **10 september 1990** zijn ontvangen door Humanitas, postbus 71, 1000 AB Amsterdam. Zet op de envelop: "gevoelig"!

De slag om een zorgcentrum voor oude mensen

Het landschap van de hulpverlening aan bejaarden zou wel eens drastisch kunnen veranderen. De versnipperde hulp zou volgens een draaiboek ondergebracht moeten worden in één groot zogenaamd zorgcentrum. De Bestuurscommissie Humanitas Welzijn Ouderen voorziet problemen. Zoals de plannen nu worden gepresenteerd hebben ouderen straks niets in de melk te brokkelen.

In de afgelopen jaren zijn er andere inzichten ten aanzien van mens en samenleving ontstaan, zegt men. Er is meer accent komen te liggen op het vermijden van overzorg én op het aanpassen van het zorgaanbod op reële wensen en behoefte van mensen. Een bijkomende zaak in de ontwikkelingen is, de beperking van de financiële middelen voor zorg- en dienstverlening. Via het overheidsbeleid is men afgestapt van constant groeiende uitgaves op basis van demografische veranderingen. De rijksoverheid zette het mes er in. Voor de zorgsector is het gaan betekenen dat met bestaande voorzieningen steeds meer mensen moeten worden opgevangen, terwijl daar in een aantal gevallen minder geld voor is dan vroeger. De vraag is of het mogelijk is om met bescheidener middelen, via organisatorische ingrepen én een aangepaste filosofie, toch een acceptabele zorg- en dienstverlening te realiseren.

Vorig jaar augustus bespraken de leden van de Vereniging van Nederlandse Bejaarden (VNB) een concept beleidsplan voor de sector van de verzorgingstehuizen. Op basis van deze besprekingen is een tweede versie uitgewerkt, die nu ter discussie staat. Over dit tweede concept beleidsplan VNB is recent in de landelijke bestuurscommissie Humanitas welzijn Ouderen (BHWO) en in de HSHB-kring (Humanistische Stichting Huisvesting Bejaarden) van gedachten gewisseld. Het VNB-beleidsplan geeft een schets voor de toekomst van het verzorgingstehuis vanuit een herbezinning op zorg als zodanig.

De VNB ziet baanbrekende en richtinggevend mogelijke mogelijkheden. Ze heeft géén marginale veranderingen op het oog, maar denkt aan een grondige herordening van het bestaande potentieel van zorgverlening. Toekomstig beleid dient daartoe op twee belangrijke uitgangspunten te worden gebaseerd: ten eerste; het centraal stellen van de cliënt, de oudere dus met diens specifieke zorg-

vraag. Ten tweede; het doorbreken van bestaande structuren in organisatorisch en financieel opzicht.

De VNB onderstreept dat de totale zorg, dus ook de sector verzorgingstehuizen, een zorgverlening moet ontwikkelen die in alle behoeftes voorziet. De markt voor zorgverlening bestaat uit de totale behoefte van de hele Nederlandse bevolking, zo staat in de VNB-nota. Iedere levensfase kent eigen behoeften met alle daarbij behorende individuele verschillen.

De VNB wil zich concentreren op de mensen in de derde levensfase die enigerlei vorm van zorg nodig hebben. Voor wat de behoefte aan zorg als zodanig betreft rekent de VNB op een gecompliceerde veelsoortige vraag. Momenteel wordt de vraag beantwoord vanuit een veelheid van voorzieningen, van vrijwilligerswerk tot para-medische zorg.

Door de bril van de zorgvrager gezien, mag het zeker ónoverzichtelijk genoemd worden. Zorgvragers hebben te maken met een bont geheel van 'onderling niet gecoördineerde voorzieningen'. Dit is weinig bevorderlijk voor een doeltreffende dienstverlening. Met diverse loketten en eigen indicatienormen per instelling lopen zorgvragers een groot risico om van hot naar her gestuurd te worden. Volgens de VNB moet op dit punt dan ook een forse ingreep worden gepleegd. Zorgverlening moet beter aansluiten bij de vraag van de oudere mens. Zo'n systeem moet in ieder geval doelmatig zijn en tegelijk kwaliteit en toegankelijkheid waarborgen.

Zorg moet continu beschikbaar zijn, evenwichtig gespreid, goed bereikbaar, zonder financiële drempels, aanvullend werken ten aanzien van andere mogelijkheden, multifunctioneel zijn en gecoördineerd worden aangeboden. Men komt naar de mening van de VNB dan uit op „het schepen van één centraal punt van waaruit de coördinatie van vraag en aanbod plaats dient te vinden; het zorgcentrum voor ouderen”. Haalbaar via

samenwerking, aldus het VNB. Ondanks belemmeringen worden er al samenwerkingsvormen gerealiseerd die gaan in de richting van zo'n zorgcentrum.

ZENUWCENTRUM

Het zorgcentrum wordt gedefinieerd als „organisatorisch geheel waarin functies zijn bijeengebracht en waaruit diensten worden geleverd”. Het zorgcentrum beoogt letterlijk „het afzonderlijk of in onderlinge samenhang huisvesten, verzorgen, verplegen en begeleiden van ouderen in de derde levensfase.”

De geboden zorg beperkt zich dus niet tot thuiszorg (intramurale zorg) maar richt zich tevens op de thuiszorg (extra-murale zorg). Zo'n zorgcentrum kan worden gezien als zenuwcentrum van de totale voor ouderen beschikbare zorg- en dienstverlening. Als punt waar men met al zijn vragen zorg en hulp terecht kan en dat de werkelijke zorg- en hulpverlening coördineert.

Het zorgcentrum verenigt de volgende functies: wonen, zorg, verpleging, begeleiding, preventie, diagnostiek en vervoer. En dat in onderlinge samenhang. Als een spin in het web zal het zorgcentrum al deze functies bewaken en aanbieden.

Ook komt aan de orde waar het bedachte zorgcentrum vandaan moet komen. Wie zet het op of neemt het initiatief? Er zijn diverse bestaande organisaties die een of meer zorgfuncties voor hun rekening nemen. Via een nieuw organisatorisch systeem zouden deze aaneengesmeed moeten worden. Er kan gebruik worden gemaakt van bestaande plaatselijke of regionale overlegstructuren. Waar deze niet of nauwelijks bestaan, zouden verzorgingstehuizen een voortrekkersrol kunnen spelen. Voor de nabije toekomst staan voor de verzorgingstehuizen twee keuzes open. Men koerst op het tehuis af als scherpbegrensde voorzieningen óf men stuurt aan op het tehuis als onderdeel van het zorgcentrum.

Het VNB kiest zoals te verwachten voor de tweede optie. Ogenscheinlijk houdt de VNB over de preciese rol van het verzorgingstehuis in het nieuwe zorgconcept „zorgcentrum” een slag om de arm. Men zegt dat deze rol afhankelijk is van de vraag of en hoe „tehuizen er in zullen slagen hun sterke punten te consolideren en uit te bouwen en hun zwakke punten te versterken”.

Maar later neemt de VNB deze wat vage

Bij de zorgverlening nieuwe stijl zal de klant centraal staan.
Foto: ANP

bescheidenheid bijna onmiddellijk terug door te stellen, dat het verzorgingstehuis „een overwegende rol kan spelen in de ontwikkeling van het zorgcentrum“. Het verzorgingstehuis heeft namelijk expertise op tal van functies, beschikt over de woonfunctie en ruimtelijke voorzieningen, is al voor honderd procent op ouderen gericht, heeft veelal een juiste schaalgrootte, is niet ontwikkeld vanuit het medisch model maar vanuit maatschappelijke dienstverlening en huisvesting en heeft een zorginhoudelijk gericht management. Het laatste behoeft nog wel versterking op organisatorische en bestuurlijke kwaliteiten. Maar wat zoëven nog „kan“, is even later toch operationeel hoofddoel nummer één geworden. Binnen het hoofddoel wijst men als operationeel doel „de herordening van het systeem van ouderenzorg door middel van het tot stand brengen van een zorgcentrum als centraal punt voor de zorgverlening met daarin een plaats voor het verzorgingstehuis“ aan.

Aan het eind van de VNB-nota vindt men er helemaal geen doekjes meer om. Er is de keus gemaakt voor een zorgcentrum waarbinnen het verzorgingstehuis een plaats zal innemen. Het zorgcentrum en de tehuisrol bij de tot standkoming lijkt al buiten discussie.

BELANGEN

Het is de bedoeling dat het VNB-beleidsplan in de kring van de aangesloten tehuizen aan de orde zal komen. Juist in verband daarmee zijn enkele kritische kanttekeningen nooit weg. En dergelijke kanttekeningen waren er in de BHWO. Een naar de mening van de BHWO zeer belangrijke kwestie blijft in de VNB-nota geheel buiten beschouwing. Het betreft de vraag of de concentratie van zorg in één zorgcentrum automatisch klantvriendelijk is. Is het daadwerkelijk in het belang van de oudere hulpvrager, dat men slechts op één punt voor raad en daad terecht zou kunnen? Binnen de BHWO is men minder overtuigd van het samenvallen van de

belangen van de hulpvrager met die van de aanbieder van de hulp. Aanbieders moeten altijd hun produkt kwijt. Zij zullen zo veel mogelijk op de vraag afstemmen, maar de vraag wordt niet zelden in de richting van het aanbod gebogen.

Aan een zorgcentrum kleven bezwaren. Coördinatie en samenwerking van voorzieningen: prima! Zo min mogelijk loketten: ook prima! Maar laat de zorgproducenten niet de ouderen begeleiden in hun keuzes.

Al jaren geleden pleitte de BHWO in haar rapport over het gecoördineerd ouderenwerk „Met Vereende krachten“ voor een ouderenadviseur. Dit geeft nog het best aan waar de zorg van de BHWO zit.

Het is onbegrijpelijk dat het VNB-beleidsplan praat over cliëntenbelangen als uitgangspunt en die dan het best gegarandeerd meent te weten door een zorgcentrum waar zorgproducenten de hulp distribueren. Alternatieven worden afgewezen.

De BHWO ziet best brood in betere afstemming en coördinatie van bestaande zorgvoorzieningen, maar wil een autonome bemiddeling en begeleiding naar de voorzieningen toe.

De besturen van HSHB en het HVV (Humanistische Vereniging Verzorgingstehuizen) tenslotte, zien het zorgcentrum wel zitten, maar niet met het tehuis als centrum.

Zij plaatsen vraagtekens bij de realiteitswaarde van een meer marktgerichte aanpak. Zij spreken twijfels uit bij de gedachte, dat tehuizen concurrentiemogelijkheden op de zorgmarkt hebben. In de tehuizen heeft men een tegenoffensief ingezet door voorop te willen lopen in het zoeken naar het meest klantgerichte, ouderenvriendelijke aanbod van voorzieningen. De VNB claimt meteen wel erg zwaar de spilfunctie in wat men het zorgcentrum noemt. Dan krijg je onwillekeurig het gevoel van „om wie gaat het nou eigenlijk?“ Gaat het om de overlevingsstrategie van de tehuis van voorziening óf gaat het om degenen voor wie die voorzieningen zijn bedoeld?

De VNB stelt uitdrukkelijk dat de cliënt met zijn specifieke vraag centraal staat. Maar in het beleidsplan blijft hij toch een wat achtergebleven kindje. Ouderen komen nauwelijks voor in het verhaal, het gaat vooral om de ondernemer die zorgprodukten op maat flexibel op de markt brengt. De zorgondernemer moet concurreren op die markt mee kunnen. Het is de BHWO opgevallen dat de VNB-nota het hele arsenaal moderne begrippen mobiliseert om de gerichtheid op oude mensen tot uitdrukking te brengen. Het lijkt een beetje op een belijdenis waaraan het echte geloof ontbreekt. Misschien is er toch een beetje geloof. Het geloof in het ondernemerschap.

Michael Kerkhof

„Kan Humanitas met de tijd mee gaan?“

„Waarom zouden we groot moeten zijn, we zijn toch ook klein begonnen?“ Mevrouw Fraase Storm uit Delft is ruim veertig jaar bestuurslid van Humanitas. Ze kende de vereniging al toen het nog een onluikend clubje was. In die jaren heeft ze Humanitas groot zien worden. Ze blikt terug op het verleden en kijkt tegelijk naar de toekomst. „We moeten alert blijven op de ontwikkelingen in de samenleving. Nu zijn we op een andere manier nodig dan veertig jaar geleden.“

R. Fraase Storm-Van der Werke

...en toen
schreven zij
voor de eerste keer

Oogst

Ik heb de woorden geleerd
die de handelaren spreken.
Wat ik leerde waren oude dingen.
Alleen ik kende ze nog niet.

Manuel

„We hebben geholpen met het tot stand brengen van allerlei voorzieningen: de Stichting Maatschappelijke Dienstverlening, de Delftse Stichting Huisvesting Bejaarden, het Instituut Burgerraadslieden . . . Vertegenwoordigers uit allerlei stromingen zitten er in. Daardoor is mede de hokjesgeest om zeep geholpen. We zijn door het zuilensysteem heengegroeid. Daarvoor moet je ook in andere hokjes dan die van jezelf kunnen integreren. Je moet niet alleen voor je eigen belangen opkomen, maar voor het geheel. Dan zien anderen je als volwassen gesprekspartner. Humanitas is tegenwoordig zo geïntegreerd in de gemeente dat haar naam niet wordt vergeten.“ Mevrouw R. Fraase Storm-Van der Werken is ruim veertig jaar bestuurslid van Humanitas. Ze heeft de vereniging vanaf het begin zien groeien van een klein kasplantje tot de noeste eik die het nu is. Ze noemt dat een niet geringe prestatie, dat Humanitas als maatschappelijke organisatie op alle fronten meedraait. Want in die prille jaren na de oorlog was er voor buitenkerkelijk Nederland geen overkoepelende organisatie. De kerken daarentegen waren al heel lang georganiseerd en hadden vertakkingen in de hele samenleving.

„In de jaren vijftig verkondigde Humanitas een nieuw geluid“, zegt mevrouw Fraase Storm. „We werden vanzelfsprekend gezien als de vertegenwoordiger van de buitenkerkelijken. Maar buitenkerkelijken hebben geen behoefte om zich waar dan ook bij aan te sluiten. Juist daarom zijn ze buitenkerkelijk.“

In de jaren die kwamen slaagde Humanitas er in om voor vol te worden aanzien. Ooit begon het als een clubje vrijwilligers dat zich na de oorlog bezighield met maatschappelijke hulpverlening. Langzaam maar zeker groeide het uit tot een groot apparaat. Tot 1973. Toen integreerde de overheid alle verschillende organisaties op het gebied van de maatschappelijke hulpverlening in centrale organen. Alle actieve instanties, die daar volgens de overheid recht op hadden, kregen vertegenwoordigers in de besturen van die nieuwe organisaties. Mevrouw Fraase Storm vindt het de kracht van de vereniging dat ze aanwezig is op die plaatsen waar beleid voor de sociale zorg wordt gemaakt.

In de veertig jaar die ze bij de vereniging heeft ze niet stilgezeten. Het was nog voor de vijftiger jaren dat ze als Delftse huisvrouw vrijwilliger werd in de gezinshulp, samen met een handjevol andere mensen. In die dagen was de sociale zorg nog afhankelijk van particulier initiatief. Ze zat later onder andere in de

HIVOS

Humanistisch Instituut voor Ontwikkelingssamenwerking
financiert o.a. alfabetiseringsprojecten. Voor meer informatie:

HIVOS Raamweg 16 2596 HL Den Haag Tel. 070 - 36 36 907 Giro 716000

Raad voor Ouderenbeleid en de DSHB, ze was voorzitter van de vrouwenadviescommissie Woningbouw en lid van de gemeenteraad. Ze ontving enkele jaren geleden een koninklijke onderscheiding.

TWEE MEISJES

„We zijn in 1949 gestart met twee meisjes”, herinnert ze zich over het opzetten van de gezinshulp van Humanitas in Delft. „Je begint gewoon ergens en je hebt nog geen idee hoe het zal functioneren. Het was toen nog: ‘alle hands aan dek’. Vaak waren vrijwilligers gehuwde vrouwen. Als je het huishouden goed organiseerde, kon je al om tien uur ‘s morgens de deur uit. In die tijd werkten getrouwde vrouwen niet buitenshuis. Een lerares bijvoorbeeld die ging trouwen, werd ontslagen, hoe onvoorstelbaar dat nu ook is.”

Als een olievlek breidden de activiteiten van Humanitas zich uit, voornamelijk door de inzet van keihard werkende vrijwilligers. In 1967, zo blijkt uit een jaarverslag van de afdeling Delft uit dat jaar, werd aan 114 gezinnen hulp verleend. Er werden 620 huisbezoeken afgelegd. De afdeling telde 915 leden. In het hele land won Humanitas aan kracht en invloed. Het werd een nationale organisatie die niet meer weg viel te denken uit de maatschappelijke hulpverlening. Maar door de jaren heen heeft het werk grote veranderingen ondergaan. Steeds meer ging Humanitas een rol spelen op het bestuurlijke vlak. Het veldwerk verschoof naar de achtergrond.

„Het werk is ambtelijker geworden”, zo analyseert mevrouw Fraase Storm, „het is afstandelijker geworden. Het directe contact met mensen is verloren gegaan. Het spreekt de achterban niet meer zo aan en zeker niet de buitenstaander. Het is niet iets waar de mensen direct iets aan hebben. Maar ik begrijp dat je met de ontwikkelingen moet meegaan. Je moet je aanpassen aan de tijd. Er zijn zoveel voorzieningen, dat mensen alle mogelijke professionele hulp kunnen krijgen. Mensen zijn gelukkiger veel mondiger dan vroeger, maar toch zijn er die aarzelen om de eerste stap te zetten. Als vrijwilliger kun je fungeren als schakel. Dat is mooi, maar dan moet je het ook loslaten.

OVERBODIG

Op een goed moment lijkt het alsof je jezelf overbodig maakt. Natuurlijk hebben we altijd veel mensen nodig voor bestuurlijke taken. Maar”, zo vraagt ze zich af, „waarom moet je groot zijn om belangrijk te zijn? We zijn toch ook klein

Bejaardenzorg in een ver verleden, foto: ANP.

...en toen schreven zij voor de eerste keer

Coöperatie

*Moeizaam vormen woorden zinnen.
Maar wie in het bestuur
van de coöperatie wil
moet kunnen lezen en schrijven.*

Juan

HIVOS

Humanistisch Instituut voor Ontwikkelingssamenwerking
financiert o.a. alfabetiseringsprojecten. Voor meer informatie:

HIVOS Raamweg 16 2596 HL Den Haag Tel. 070 - 36 36 907 Giro 716000

begonnen. Ik heb in 1949 nooit het gevoel gehad dat ik met iets groots bezig was. Ik ben nooit een grootschalig mens geweest. Als je voor een paar mensen veel betekent is dat ook heel belangrijk. In het verleden moesten we ons waarmaken. Dat gevoel heeft zichzelf overleefd. Maar je moet er niet bij in slaap vallen. Het succes geeft geen reden tot gezapigheid. Je moet alert blijven op de ontwikkelingen in de samenleving. Ik heb wel eens het gevoel dat dat wordt onderschat."

In Delft hebben wij een aantal sociëteiten voor bejaarden opgericht. Daarvoor is een grote groep vrijwilligers nodig. Het is helemaal geen spectaculair werk, maar je mag het ook niet bagatelliseren. Voor veel mensen betekent het heel veel. Sommige ouderen zeggen er soms een bezoek voor af. We willen dan ook de

burenhulpdienst uitbreiden. Het gaat daarbij niet alleen om die ene spijker die in de muur moet worden geslagen of die kast die moet worden verzet. Het gaat ook om sociaal contact, waardoor ouderen weer contact met de samenleving krijgen."

Humanitas, zo oordeelt mevrouw Fraase Storm, speelt een andere rol in een veranderde tijd. De gevolgen daarvan hebben volgens haar niets dramatisch of zorgwekkends. „Je bent op een andere manier nodig dan veertig jaar geleden. We functioneren tegenwoordig meer als wegwijzer dan als hulpverlener. De dingen waar Humanitas voor staat zijn anders; laten we daar blij om zijn. Elke tijd heeft zijn eigen waarden, zorgen en moeilijkheden. Laten we hopen dat in de toekomst veel meer mensen zich bewust worden van hun verantwoordelijkheden in de samenleving."

Henk Vlaming

PROSTITUTIE GEVANGEN IN ISOLEMENT

Boodschapper tussen twee werelden

Bijna een jaar is Door van Namen veldwerkster van Humanitas onder Rotterdamse prostituées. Ze leven in een gesloten wereld, nauwelijks bereikbaar voor hulpverleners. De arbeidsomstandigheden zijn vaak bedroevend. Gemeentelijke instanties blijken voor hen schier onbereikbare bolwerken. Door probeert de prostituées met raad en daad bij te staan bij hun praktische problemen, een baan waarin ze moet optornen tegen het wantrouwen van souteneurs en gesloten deuren van de ambtelijke molens.

Een vrouw met vier kinderen trouwt met een buitenlander, die haar huwt terwille van een verblijfsvergunning. Vervolgens mishandelt hij haar en dwingt haar tot prostitutie. Haar kinderen worden ondergebracht in pleeggezinnen. Uiteindelijk loopt ze weg naar een Rotterdams opvanghuis. Vandaar gaat ze van het ene naar het andere opvangadres. Er

volgt een procedure voor echtscheiding, waarbij de vrouw door haar advocaat in de steek wordt gelaten. Ze heeft een woning nodig om haar kinderen bij zich te laten terugkeren. Drie jaar later heeft ze vijfhonderd punten van de gemeentelijke afdeling Woonruimte zaken, het maximaal haalbare. Bij het zoeken naar woonruimte komt ze in contact met een particuliere verhuurder. Hij weigert haar als huurder vanwege haar huidskleur. Voordat een procedure tegen de man kan worden afgerond is een half jaar voorbij en daarmee vervallen al haar punten. De voorschriften bepalen dat iemand met vijfhonderd punten binnen een half jaar een woning moet hebben gevonden. Ze moet weer van voren af beginnen. Omdat ze geen uitkering heeft, krijgt ze geen cent en zit ze niet in het ziekenfonds. Ze moet elke dag bellen naar de afdeling Woonruimte zaken. Daarvoor heeft ze door de wachttijden iedere keer twintig kwartjes nodig. En ze heeft er nog geen eens twee.

„Zo raakt een meisje dakloos zonder daar iets verkeers voor te hebben gedaan", zegt Door van Namen. De vrouw kwam pas bij haar, toen ze al tot over de oren in de misère zat. Door een combinatie van pech en onvoorzichtigheid was ze in een situatie terechtgekomen, waar je nauwelijks meer op een redelijke manier uit kunt komen. Ambtenaren en andere bestuurders passen hun regels toe en maken geen uitzondering voor pechvogels die de weg in het overheidswoud niet kunnen vinden. Door heeft geen enkele moeite om het ene na het andere voorbeeld te geven. „Ik ken een prostituée die alles heeft geprobeerd om een verzekering tegen ziektekosten af te sluiten. Ze accepteerde zelfs uitsluiting van beroepsziektes, maar het is niet gelukt. Je maakt de meest verschrikkelijke dingen

Foto: ANP

mee. Alle facetten van het menszijn zitten erin. Je gaat door diepe dalen die tegelijk van een verbluffende eenvoud zijn.

GEËMANCIPEERD

Niet alles is echter kommer en kwel", relativeert ze even later, „want er wordt ook veel gelachen in het vak. Er zijn prostituees die trots zijn op hun beroep. Zij voelen zich geëmancipeerd. Maar die hebben dan ook geen hulp nodig."

Eigenlijk is het milieu te divers voor een enkele veldwerkster. „Je kan niet generaliseren", zegt Door. „Er zitten studentes tussen, die op die manier hun studie betalen. Maar ook meisjes die om het chique leven in de prostitutie zijn beland. Die werken vaak in nachtclubs. De bijstandmoeders zijn weer een heel ander verhaal. En er zijn veel jongens en meisjes die vroeger slachtoffer zijn geweest van incest of groepsverkrachting. Hen moet je nooit te vroeg de prostitutie afnemen, want het is het enige dat ze hebben. Voor hen is het noodzakelijk, omdat ze hun ervaringen niet goed hebben verwerkt. Het betekent een overname van de macht. Sex hebben ze zich moeten laten gebeuren. Als het dan toch moet, wendt het dan maar aan in je eigen voordeel, zo redeneren ze. Willen zulke mensen uit de prostitutie, dan moeten ze eerst een stabiele thuissituatie hebben en niet andersom."

Als veldwerkster probeert Door prostituees op de juiste wegen te zetten voor een oplossing van hun problemen. „Ik ben een wegwijzer, die hen verwijst naar adressen waar ze voor bepaalde problemen terecht kunnen. Waarom krijg ik geen woning, of geen uitkering en waarom kan ik niet in het ziekenfonds? Dat zijn vragen waar ze zoal mee zitten. Als ik als een hulpverlener zou overkomen sluiten ze zich direct af. Ojee, denken ze, alweer een zedenpreker."

KRUISRIDDER

Ze is nadrukkelijk geen maatschappelijk werkster, die de problemen zelf te lijf gaat. Ze probeert geen zielige meisjes van de ondergang te redden of de prostitutie op de helling te zetten. Dat staat wat haar betreft niet ter discussie. Ze is dus ook geen kruisridder die ten strijde trekt tegen souteneurs, nachtclubs of prostituanten. Toch signaleert ze dat prostituees worden uitgebuit. Souteneurs, sexclubeigenaren en bordeelhouders verdienen het grote geld. De meiden, zoals prostituees zichzelf noemen, zitten aan de onderkant. Ze houden aan hun werk weinig tot geen geld over, hun arbeidsomstandigheden zijn dikwijls miserabel en ze weten in negen van de tien gevallen niet waar ze met hun problemen heen moeten. Maatschappelijk gezien

Door van Namen-Malkus werd op 1 mei vorig jaar voor de proefperiode van een jaar aangesteld bij Humanitas, gedetacheerd bij de afdeling Prostitutie Maatschappelijk Werk. De aanleiding hiervoor voert terug naar het parlement. De Tweede Kamer bepaalde via de motie Jabaai dat de overheid maatregelen moest nemen tegen de vrouwenhandel. In elke grote stad zou een veldwerker voor prostituees komen. Maar dat liep niet zoals het moest. Er ontstond onenigheid tussen de gemeente en de centrale overheid over de financiering. In Rotterdam doorbrak Humanitas deze patstelling door een veldwerkster voor eigen rekening aan te stellen. Het project wordt begeleid door een bestuurscommissie waarin, behalve ambtenaren en wetenschappers, ook Hans Becker als vertegenwoordiger van Humanitas zitting heeft. Door van Namen werd als veldwerkster aangetrokken vanwege haar betrokkenheid bij een onderzoek in Rotterdam over de relatie tussen heroïne prostitutie en aids. Ze oefent haar werk uit in nauwe samenwerking met overheidsinstanties als politie en justitie.

verkeren ze daarom vaak in een belabberde positie.

Voor een buitenstaander is het nauwelijks mogelijk hierin verandering te brengen. De wereld van de prostitutie is zo gesloten als een oester. „Het grootste probleem van prostituees is hun eenzaamheid en isolement", legt Door uit. „Vroeger was de Rotterdamse wijk Kattendrecht een echte hoerenbuurt. Prostitutie was daar normaal. Iedereen, de huisbaas, de winkelier, verdiende er openlijk aan. Er was een sociale orde. Die is absoluut verdwenen en er is niets voor in de plaats gekomen. Bij de officiële instanties vinden ze geen begrip voor hun situatie. Ze vinden alleen maar gesloten deuren. De informatie die prostituees krijgen komt meestal niet uit de gewone maatschappij. Ik denk dat veel prostituees zich eenzijdig ontwikkelen. Op seksueel gebied ontwikkelen ze zich heel snel, maar op andere gebieden blijven ze soms achter. Ze weten niet wat een warme relatie betekent. Ze reageren dikwijls als meisjes van zeventien, maar ze voelen zich vijftig. Het zou heel erg goed zijn als er meer mensen uit de 'gewone' maatschappij in die wereld komen. Je hebt dan de vinger aan de pols."

KATHOLIEK EN PINKSTERGEMEENTE

Mondjesmaat betreden sommige mensen het gesloten wereldje van de prostitutie. Ze zijn vaak kerkelijk, soms katholiek, een andere keer van de pinkstergemeente. Ook het Leger des Heils roert zich. „Omdat er voor een prostituee vaak niets anders is dan hulp van deze instanties, maak ik daar vaak gebruik van", zegt Door. Ze begint een vertrouwd te raken bij de prostituees in de havenstad. Haar eerste jaar is een kennismakingsronde geweest. Tegenwoordig wordt ze in diverse bordelen hartelijk ontvangen. Ze mag boven komen voor een praatje en geeft dan informatie over ziektepreventie, goedkope artsen, wachttijden in ziekenhuizen of spreekuren. „Ik ben een boodschapper tussen twee werelden", zegt ze.

Niet iedereen kijkt zo tegen haar aan. „Het grootste gevecht heb ik met de souteneurs. Die denken dat ik hun belangen schaad. Er zijn ook nog clubs waar ik niet word toegelaten. Maar als ik langs de portier ben en heb ik het vertrouwen van de eigenaar gewonnen en kunnen we bouwen aan samenwerking. Als ik een paar minuten met de meiden praat, krijg ik de kans om uit te leggen waarvoor ik kom. Ik stel me voor, vertel dat ik niet van de belasting of de politie ben. Ik weet dat ze geen makkelijk beroep hebben. Ik kom het niet uitroeien, maar ik weet over veel zaken net iets meer dan een ander. Daarom kan ik ook net iets meer bereiken."

Henk Vlaming

O ZIT DAT ZO

Ouderschapsverlof

Ik heb laatst iets vernomen over ouderschapsverlof. Wat is dat nu precies en wie komt er voor in aanmerking?

Op dit moment wordt in de Tweede Kamer een wetsvoorstel behandeld dat er op is gericht het ouderschapsverlof in cao's opgenomen te krijgen. Dat ouderschapsverlof is bedoeld voor ouders van jonge kinderen (0 tot 4 jaar), die aanspraak zouden moeten kunnen maken op een weekvermindering gedurende een half jaar tot 20 uur per week. In dat wetsvoorstel wordt ervan uitgegaan dat de betaling aan ouders met ouderschapsverlof evenredig daalt.

In sommige cao's, waarin het ouderschapsverlof al is opgenomen, geldt een betaling tijdens ouderschapsverlof van 75 procent van het normaal genoten salaris.

Als het voorstel wet is geworden mogen sociale partners in hun cao wel ten goede afwijken van de wettelijke vereisten, maar een voor de werknemers ongunstiger beslissing hoort niet tot de mogelijkheden.

Zwangerschapsverlof

Wie in loondienst is en in verwachting raakt heeft recht op zwangerschaps- en bevallingsverlof. Maar hoe lang? En als de baby eerder of later komt dan verwacht, scheelt dat dan?

Zwangerschapsverlof kan flexibel worden opgenomen vanaf 6 tot 4 weken voor de vermoedelijke datum van de bevalling. De wet schrijft voor, dat in elk geval vier weken voor de datum waarop u bent uitgerekend moet worden gestopt met werken.

Houdt u eerder op en komt de baby vroeger dan verwacht, dan worden de niet gebruikte dagen van het zwangerschapsverlof overgeheveld naar het bevallingsverlof. Dankzij een recente wetswijziging mogen die twee samen nu ten minste 16 weken duren.

Gedurende die periode heeft u recht op ziekengeld. Dat bedraagt in dit geval 100 procent van het dagloon. Mocht de baby later komen dan verwacht, dan ontvangt u ook over de „over tijd-dagen“ het volledige ziekengeld. In dat geval kan de hele verlofperiode dus langer duren dan 16 weken.

In de nieuwe wet is ook geregeld, dat vrouwen die vrijwillig voor de Ziektewet zijn verzekerd óók recht hebben op zwangerschaps- en bevallingsverlof. Het gaat dan onder andere om vrouwelijke zelfstandigen en meewerkende vrouwen in het eigen bedrijf. Zij krijgen dus ook 100

procent van hun dagloon als ziekengeld uitgekeerd. De nieuwe wet geldt vanaf 1 maart 1990. Wie op die datum onder de oude regeling viel kan het nu verlengen tot de nieuwe periode van 16 weken. Voor vrouwen die vrijwillig verzekerd zijn is de datum van de bevalling beslissend. Viel de bevalling op of na 2 maart, dan hebben ook zij recht op in elk geval 16 weken betaald verlof.

Privacy

In de loop van de tijd zijn er heel wat bedrijven en instellingen die beschikken over gegevens over mijn persoonlijke omstandigheden (het ziekenhuis, de bank, de school van de kinderen enz.) Hoe kan ik voorkomen dat op een verkeerde manier van die gegevens gebruik wordt gemaakt?

Vanaf 1 juli 1989 is de Wet Persoons Registratie van kracht. Deze wet is bedoeld om de persoonlijke gegevens, die op tal van plaatsen geregistreerd staan, te beveiligen en om de bevoegdheden van degene die registreert, in te perken. Op grond van die wet hebben mensen die ergens geregistreerd staan het recht dat te weten. Ze hebben er recht op te weten wat er precies over hen geregistreerd is en ze moeten de mogelijkheid hebben eventuele foutieve gegevens te corrigeren. Ook dienen ze in de gelegenheid gesteld te worden te weten te komen wie er navraag heeft gedaan naar hun gegevens. De invoering van de wet gaat stapsgewijs. De algemene regels, op grond waarvan burgers de bovengenoemde rechten hebben zijn al vanaf 1 juli 1989 van kracht. De volgende stap was de ver-

plichting aan organisaties die na 1 januari 1990 begonnen met het aanleggen van een persoonsregistratie, om zich te melden bij de Registratiekamer.

Alle persoonsgegevensbestanden die al voor die datum waren aangelegd krijgen tot 1 juli 1990 de tijd om te worden aangemeld.

Op 1 juli 1990 tenslotte zijn alle bepalingen (waaronder strafbepalingen voor degenen die zich niet aan de wet houdt) van kracht.

Uit het bovenstaande zou men kunnen opmaken dat alle persoonsgegevens nu al een half jaar goed beveiligd zijn en dat het voor de burgers eenvoudig is van hun rechten op kennisname, inzage en correctie gebruik te maken.

In de praktijk blijkt dat nogal tegen te vallen. Veel houders van bestanden zijn nog druk bezig de opzet aan te passen aan de wettelijke vereisten. Een alerte houding van u als burger blijkt voorlopig dus ook nog geboden.

Een vouwblad over de werkingssfeer van de wet kunt u halen bij postkantoor en bibliotheek.

Voor wat betreft de ledenadministratie van Humanitas (óók een persoonsgegevensbestand!): daarin zijn alleen de door uzelf verstrekte gegevens opgenomen. Als u de juistheid wilt controleren kunt u zich wenden tot uw afdelingssecretaris, die over een afschrift van de centrale ledenadministratie beschikt.

VAKANTIEWEKEN

De Stichting „De Voorpost“ organiseert al enige jaren vakantieperiodes voor gezinnen (waaronder veel éénoudergezinnen), die daartoe zelf niet de financiële middelen hebben. Er wordt gebruik gemaakt van de terreinen van de stichting Zon en Vrijheid, die de accommodaties van de voormalige AJC beheert en waarmee de stichting De Voorpost nauw verwant is. Er zit groei in dat werk. Zoveel groei, dat er dringend nieuwe „gastgezinnen“ nodig zijn: gezinnen die groepen van 10-30 deelnemers op de vakantieplek bijstaan: informatie geven, vragen beantwoorden, hulp verlenen als dat nodig is.

De Voorpost zorgt samen met de gemeenten voor de financiën. Maatschappelijke instellingen dragen deelnemers voor. Voor de „gastgezinnen“ zijn aan deelname geen kosten verbonden, ook de reiskosten kunnen worden vergoed.

Informaties worden verstrekt door de heren D. Borger en W. van Rutten, tel. 05771-556. Zij kunnen u ook informatie geven over de mogelijkheden om De Voorpost te steunen met een donatie of door adoptie van een gezin voor een vakantieperiode.

ANIMO

„Kakelbont“ in Nieuwerkerk aan den IJssel was de eerste van de maand. In rap tempo heeft de Stichting Kinderopvang Humanitas geholpen met de oprichting van drie kinderdagverblijven. Behalve in Nieuwerkerk aan den IJssel werden in maart ook kinderdagverblijven geopend in Voorburg en Heemstede. Niet minder dan 646 van de 672 gemeenten in Nederland hebben zich gemeld voor de WVC-stimuleringsmaatregel kinderopvang. Het ministerie heeft, als zij alle gemeentelijke plannen en de daaraan ontleende aanspraken zou honoreren, anderhalf keer het uitgetrokken bedrag

KORT VAN STOF

van 130 miljoen nodig. De gereserveerde 130 miljoen is goed voor de bekostiging van veertigduizend plaatsen, maar volgens onderzoek van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is er behoefte aan ten minste zeventigduizend extra plaatsen.

In het regeerakkoord zijn extra gelden tot 160 miljoen in 1994 afgesproken. Ook op termijn zal het aanbod de vraag niet kunnen dekken. De rest moet van ouders en meebetalende bedrijven komen.

ZOMERSCHOOL

Van 30 juli tot 4 augustus kunnen humanisten die geïnteresseerd zijn in „moral counseling“, een soort geestelijke bijstand, bijtanken op een zomerschool over geestelijk werk in Brussel, georganiseerd door de Vrije Universiteit Brussel en de Utrechtse Universiteit voor Humanistiek. Een tiental hoogleraren en universitaire docenten zal speciale aandacht besteden aan drie thema's: actualisering van de verlichtingsfilosofieën, de invulling van de professionele identiteit van de geestelijk werkers en de rol van de geestelijk werker bij achterstandsgroepen. De ochtendcolleges kennen Engels als voertaal. In de middagen worden werkgroepen georganiseerd per taalgroep. Aansluitend volgt elke dag een reeks culturele activiteiten, die de deelnemers de

kans geeft diverse factoren van het humanisme te ontdekken.

De „zomerschool“ is zowel van belang voor mensen uit de praktijk van het geestelijk, maatschappelijk en vormingswerk als van mensen, die zich vanuit een theoretische invalshoek bezighouden met vragen over zingeving en levensbeschouwing. De deelnemers worden ondergebracht op de Campus van de Vrije Universiteit Brussel.

De kosten bedragen f 835,-, met inbegrip van alle maaltijden, overnachtingen en de culturele activiteiten. Voor nadere informatie en opgave voor deelname kunt u terecht bij de Universiteit voor Humanistiek, t.a.v. Zomerschool Moral Counseling, Van Asch van Wijkade 28, 3512 VS Utrecht, telefoon 020-31 26 74.

...en toen schreven zij voor de eerste keer

Kinderen

*Met zijn vijven zaten we voor het
schoolbord. Mijn kinderen en ik.
De leraar schreef op het bord
'Toekomst'. Ook voor mij.*

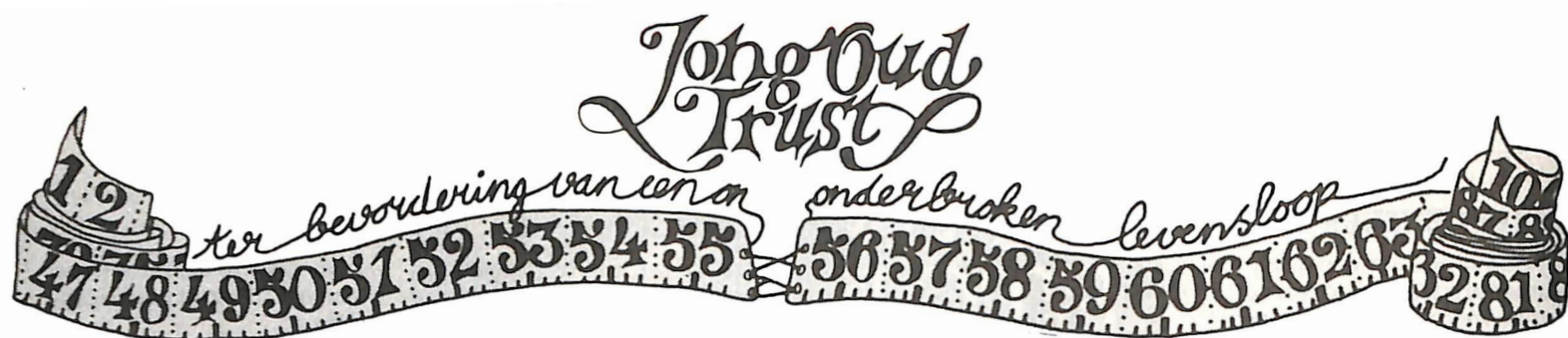
Milena

HIVOS

Humanistisch Instituut voor Ontwikkelingssamenwerking
financiert o.a. alfabetiseringsprojecten. Voor meer informatie:

HIVOS Raamweg 16 2596 HL Den Haag Tel. 070 - 36 36 907 Giro 716000

Zelf geschreven geschiedenis

Binnen de stichting GILDE-Amsterdam wordt gedacht aan een verhalenproject. Ouderen hebben in hun lange leven het nodige meegemaakt. Wie kan beter over het verleden vertellen dan degene die toen ook heeft geleefd.

Voor nieuwe generaties is het leerzaam om te weten hoe het vroeger werkelijk was. Voor ouderen kan het een prima manier zijn om de eigen geschiedenis nog eens na te lopen en te verwerken. Bovendien: 'echte geschiedenis' wordt opgehaald, voordat het 'vergeten geschiedenis' wordt, waar geen mens meer over kan vertellen.

Nu is vertellen over vroeger een beperkte mogelijkheid. Het gesproken woord is een vluchtig medium, tenzij op geluidsband vastgelegd. Wie zijn verhalen opschrijft laat concretere sporen achter. In die richting wil GILDE-Amsterdam. Op welk moment GILDE-Amsterdam een verhalenproject toevoegt aan haar pakket mogelijkheden, is nog niet zeker. Wel dat er binnen niet al te lange tijd iets te verwachten is.

De aandacht voor 'persoonlijke' geschiedenis is binnen de algemene geschiedenis groeiend. Zeker als mensen zelf schrijven over het verleden, waarin het overgrote deel van het leven zich heeft afgespeeld. Schrijven over de eigen geschiedenis, het autobiografisch schrijven, wordt zelfs therapeutische waarde toegekend. Gesteld wordt dat je er gezonder en beter van wordt. In het tijdschrift Denkbeeld van maart schrijft de andragoog en docent creatief en-zakelijk schrijven, José Franssen, een

artikel over autobiografisch schrijven. Zij stelt het voor als veelbelovende werkwijze in het actief bezig zijn met het leven. Bij autobiografisch schrijven gaat het om het terugkijken op het eigen leven en het noteren van wat zich daarbinnen heeft afgespeeld. Dat mag fragmentarisch gebeuren. Er hoeft geen strak corset te worden aangemeten. Logisch, want lang niet iedereen beschikt over een constant vloeiende, chronologische herinnering en heeft de stilistische capaciteiten van de romanschrijver.

Volgens mevrouw Franssen staat het schrijven van je levensverhaal gelijk aan het maken van een keuze. Men kiest uit de herinnering dat wat men het meest waard vindt om te vertellen. Men schrijft over concrete gebeurtenissen, voorvallen en episodes, in korte tekstfragmenten. Daaruit kan men vervolgens het levensverhaal opbouwen. Vastgelegde levensfragmenten worden in de methodiek van het autobiografisch schrijven uitgewisseld met andere scribenten. Om de herinnering te stimuleren zijn oefeningen bedacht. Deze concentreren de aandacht op bepaalde levensperiodes. Wat associatief te binnen schiet wordt snel opgeschreven. De uitwisseling met anderen roept weer nieuwe herinneringen op, die genoteerd worden. Wie een ander over de kolenkachel hoort spreken, herinnert zich de kolenkit, de kolenboer, briketten, eierkolen, mijnen en mijnwerkers, mijnsluitingen en mijnrampen. In welk jaar ook weer . . . ? Was dat niet het jaar waarin . . . ?

Er kan met enige systematiek te werk worden gegaan. Bijvoorbeeld van kleutertijd tot middelbare leeftijd. Maar een ingang kan evengoed via film, foto of geluidsmateriaal uit een bepaalde tijd worden gevonden. Soms komt herinnering spontaan en onverwacht naar aan-

leiding van een geur, een stem of een zonnige dag.

„Uitgangspunt bij autobiografisch schrijven is dat we schrijven over die dingen die bereikbaar zijn in onze herinnering en die we emotioneel aankunnen“, noteert mevrouw Franssen. „Het is van grote betekenis dat in het schrijfproces naar de balans tussen lief en leed, vrolijke, krachtige en pijnlijke verdrietige levensmomenten wordt gezocht.“ Bij autobiografisch schrijven hoort voorlezen en nabespreken. Uiteraard moet men daarbij kunnen rekenen op eerbiediging van vertrouwelijkheid, op invoelen en respect.

Mevrouw Franssen ziet de methodiek als schrijvend werken aan de resterende toekomst. Juist voor een geleidelijk verdwijnende leeftijdsgroep is het uitwisselen van informatie van grote betekenis. Men spreekt met mensen met wie men meer geschiedenis deelt dan met wie dan ook. Verder geldt dat de aandacht die men zijn eigen leven geeft en die het door er met anderen over te praten krijgt, als positief ervaren kan worden. De methodiek van het autobiografisch werken lijkt dus alleszins de moeite waard.

Blijft evenwel de vraag of je dit therapeutisch moet noemen. Het is een zwaar etiket dat eerder afstoot dan aantrekt. Maar met je eigen leven en eigen geschiedenis bezig zijn lijkt bepaald geen onzinnige bezigheid. Stellig zinvol voor wie er lol in heeft. En zeker als men er jongere generaties mee kan informeren over de verleden tijd. Het maakt het verleden tot een tijd waarin echt mensen leefden en waarin zich niet slechts dorre feiten afspeelden. Iedere persoonlijke herinnering vertelt een stukje van het werkelijke verleden.

Michael Kerkhof

Kinderen naar Bakkeveen

In Groningen is een groep stagiaires van de Hogeschool aan het werk gezet om plannen te ontwikkelen voor de financiering van de kinderkampen in 1990. Ook dit jaar hopen weer zo'n 450 kinderen dankzij Humanitas een week op vakantie te gaan naar Bakkeveen. Kosten per kind zijn ongeveer f 20,- per dag. Als één van de eerste ideeën is een adoptieplan van de grond gekomen. Leden van Humanitas (maar ook andere belangstellenden) worden uitgenodigd één kind te „adopter“. Kosten voor een hele week f 95,-. Maar ook adoptie van één dag à f 20,- is welkom.

Het rekeningnummer: Amrobank Veendam, nr 46.30. Amrobank Veendam, nr 46.30.83.733 t.g.v. „Kinderkampen Humanitas“. Het gironummer van de bank is 803049.

Extra aandacht

In de provincie Zuid-Holland wordt dit jaar 459.000 gulden beschikbaar gesteld voor activiteiten en projecten in de zwakzinnigenzorg. Bij de besteding gaat het om verbetering van de positie van de gebruikers van de zorg, om het verstrekken van thuiszorg en om het toegankelijk maken van algemene voorzieningen ook voor verstandelijk gehandicapten.

Ongeveer 157.000 gulden is bestemd voor gezinsondersteunende activiteiten zoals gastgezinsprojecten, oppascentrales en weekendopvang.

Lotgenoten in Groningen

Als iemand overlijdt zijn er meestal nabestaanden. Hoe moeten zij de klap opvangen, hoe moeten zij verder?

In Groningen is onlangs een „lotgenotengroep“ van rouwenden bijeen geweest. Mensen die allen een partner hadden verloren. Er is veel en intensief gepraat over het verdriet en het gemis dat iedereen ervaarde. De gesprekken bleken veel te betekenen voor de betrokkenen. Men herkende veel bij elkaar en het werd duidelijk dat je veel van elkaar kan begrijpen. Je kan elkaar ondersteunen, juist als je lotgenoten bent. Zo bleken alle deelnemer naar nieuwe contacten

en nieuwe vriendschappen te verlangen. Maar ook bleek iedereen huiverig om het initiatief te nemen. Ervaringen met dansavonden voor alleenstaanden werden weinig positief beoordeeld, terwijl contactadvertenties te veel op het snel tot stand komen van duurzame en vaste relaties zijn gericht.

In de groep leefde het gevoel dat veel meer mensen de behoefte hebben aan contact met lotgenoten en zich huiverig voelen om actief op te treden. Wie de gevoelens, de gedachten en de situatie van de Groningse groep herkent en deelt wordt daarom uitgenodigd te reageren. Het adres: Humanitas afdeling Groningen, Hereweg 16, 9724 AC Groningen.

Hobby in Hoogeveen

Van 7 t/m 11 november organiseert Humanitas afdeling Zuid-Drenthe weer de tweejaarlijkse manifestatie voor vrijetijdsbesteding „Hobby 70“. Expositie of demonstratie is mogelijk in een groot aantal categorieën, waaronder alle vormen van schilderen, tekenen, beeldhouwen en boetseren, fotograferen, miniaturen, schaalmodelbouw, houtbewerking, handwerken (mits naar eigen ontwerp) of werk voor de derde wereld. Ieder die iets maakt of verzamelt kan vanaf 1 april een deelname-formulier aanvragen bij J. Zwiers, Tapuitlaan

66, 7905 CX Hoogeveen, telefoon 05280-65691. Deelname is gratis, alle werkstukken worden voor rekening van de organisatie verzekerd.

Bloemen voor Stadskanaal

Sinds enkele jaren worden ook in Stadskanaal door de plaatselijke afdeling van de Koninklijke Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde op Valentijnsdag bloemen uitgedeeld aan mensen die zich belangeloos voor de gemeenschap inzetten. Dit jaar was de beurt aan alle 23 vrijwilligers van Humanitas in Stadskanaal. Zij ontvingen elk een fraai bloemstukje uit waardering voor hun inzet voor onder andere de kindervakantiekampen, de organisatie van de telefooncirkel, de medewerking aan de VARA-speelgoedactie, de activiteiten voor ouderen en de sterfens- en rouwbegeleiding. Voorzitter H. de Jong overhandigde de bloemstukjes, die gemaakt waren door vrijwilligers van de KMTP.

Vijf jaar praten

Op 4 maart was de Praatlijn voor Ouderen van Humanitas Amsterdam vijf jaar actief. De Praatlijn is vooral opgezet om mensen te woord te staan, die vertrouwelijk willen praten met iemand die bereid is geduldig te luisteren en eventueel mee te denken over een probleem.

De Praatlijn beschikt over een aantal vrijwilligers, die elke avond van tien tot twee klaar zitten aan de telefoon. Ook in de nachten van Kerst en Oud en Nieuw. Jaarlijks worden meer dan 2000 gesprekken gevoerd. Er zijn opbellers die regelmatig aan de telefoon komen, enkelen nu al vijf jaar lang.

De Vrijwilligers van de Praatlijn beschikken over een groot aantal adressen, waarheen zij opbellers zo nodig kunnen verwijzen voor verdere hulpverlening. Maar vaak is „alleen maar luisteren“ al voldoende!

De Praatlijn is te bereiken op telefoonnummer 020-27 33 85. Elke avond van tien tot twee.

vrijheid is...

*Vrijheid is het recht te mogen leven zonder angst
Zonder angst voor de klopp op de deur in de nacht
De klap van de kolf van een geweer
De martelingen die daarop volgen
En mensen worden*

*Vrijheid is het recht het met elkaar oneens te zijn
Zonder angst voor het verliezen van je baan, je huis, je leven
Te mogen zijn zoals je bent
Zonder te worden uitgestoten
Of door een doodseskader neergeschoten*

*Vrijheid is het recht je mening op papier te zetten
Zonder angst te lezen wat een ander neergeschreven heeft
Die gedachten te aanvaarden of verwerpen
Zonder om het schrijven of het lezen van een woord
Bedreigd te worden met moord*

*Vrijheid is het recht te mogen zeggen wat je denkt
Zonder angst voor die vormen van verhoor
Waarmee fanaten je willen dwingen
Toe te geven aan hun geestelijk geweld
Waarmee mensen worden geveeld*

*Vrijheid is het geluk te mogen leven in een land
Waar ik deze woorden ongehinderd zeggen mag
Waar mensen jaar na jaar blijven gedenken
Wat zij weten
Dat ook na meer dan veertig jaar niet mag worden vergeten*

I. D. van Est